

Bedrijfseconomie voor het hbo

Opgaven

Derde druk

Edward van Balen
Arco Verolme

Boom

Inhoud

	Woord vooraf	vii
1	De onderneming in perspectief	1
2	Het ondernemingsplan	5
3	Ondernemingsvormen	13
4	Kostenindelingen en kostprijs	17
5	Kostensoorten	29
6	Kosten van duurzame productiemiddelen	39
7	Capaciteit en bezettingsgraad	45
8	Kostenverbijzondering	53
9	Bedrijfswinst en verschillenanalyse	67
10	Budgettering	83
11	Masterbudget	89
12	Variabele kostencalculatie	101
13	Bijzondere calculaties	121
14	Financiële rekenkunde	127
15	Investerings	139
16	Financiële structuur	151
17	Eigen vermogen	157
18	Vreemd vermogen	163
19	Activiteit en rentabiliteit	169
20	Liquiditeit en solvabiliteit	185
21	Grondslagen voor waardering en winstbepaling	205
22	Verslaggeving	215
23	Analyse van de jaarrekening	219
24	Kopen of verkopen van een bedrijf	227

Op www.bedrijfseconomievoorbethbo.nl vind je extra oefenmateriaal én de uitwerkingen van de opgaven in dit boek.

Woord vooraf

Dit opgavenboek hoort bij het theorieboek *Bedrijfseconomie voor het hbo*. Elk hoofdstuk bevat een groot aantal opgaven waarmee je kunt toetsen in hoeverre je de leerstof beheerst. We zijn van mening dat op het vakgebied bedrijfseconomie de uitdrukking 'oefening baart kunst' nog steeds van toepassing is. De ervaring leert dat het merendeel van de studenten 'angst voor getallen' heeft en daardoor moeite heeft met het opstellen van een calculatie. Bovendien is een veelgehoorde opmerking dat de student niet weet welke gegevens in welke situatie gebruikt moeten worden. We hopen dat deze punten door de keuze van de opgaven in dit boek straks tot het verleden behoren. Afhankelijk van het soort opleiding dat je volgt en de diepgang die je wenst, kun je kiezen uit diverse soorten opgaven die qua moeilijkheidsgraad van elkaar verschillen.

Een goed begin is het halve werk! Elk hoofdstuk begint met een *startopdracht* waarin je voor jezelf de lastige begrippen of je vragen noteert, nadat je de theorie hebt bestudeerd. Vervolgens ga je op zoek, eventueel met hulp van medestudenten of je docent, naar de antwoorden op jouw vragen. Daarna kun je aan de slag met de *oefeningen*. Deze opgaven lijken sterk op de voorbeelden die in het theorieboek worden besproken. Voor een goede basis-kennis van de leerstof is het belangrijk dat je veel aandacht besteedt aan deze oefeningen. De *vraagstukken* hebben een hogere moeilijkheidsgraad en bevatten doorgaans meer informatie. De oplossing van deze vraagstukken vereist daarom meer kennis van en inzicht in de leerstof. Het is tevens mogelijk dat de vraagstukken vragen bevatten die betrekking hebben op eerdere hoofdstukken.

Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een aantal *inzichtvragen* die betrekking hebben op de gehele leerstof. Bij deze vragen wordt onder andere van je verwacht dat je in eigen woorden de relatie tussen begrippen kunt leggen. Bovendien moet je in staat zijn de betekenis van begrippen te vertalen naar een specifieke situatie.

Voor deze nieuwe druk zijn de opgaven geactualiseerd en zijn er nieuwe opgaven opgesteld.

Op www.bedrijfseconomievoorhethbo.nl vind je veel oefenmateriaal met feedback om te testen of je de stof goed begrepen hebt. Ook zijn er kennisclips beschikbaar met uitleg over diverse onderwerpen. Voor docenten zijn bovendien extra toetsmateriaal, een docentenhandleiding en powerpointpresentaties beschikbaar. Zij kunnen deze extra materialen opvragen via docentenservice@bua.nl.

We wensen je veel plezier en succes bij het uitwerken van de opgaven. Wij staan open voor vragen en opmerkingen over dit opgavenboek en voor suggesties ter verbetering van de inhoud en de opzet ervan. Neem hiervoor contact op met de uitgever.

Maart 2017

Ridderkerk
Edward van Balen

Sommelsdijk
Arco Verolme

1

De onderneming in perspectief

Startopdracht

Opgave 1-1

Bestudeer hoofdstuk 1 uit het theorieboek en noteer welke vragen je nog hebt na het lezen van de tekst. Bespreek je vragen met andere studenten.

Oefeningen

Opgave 1-2

Gegeven

Zie de passage uit 'Bavaria jaarverslag 2014 – Financiële resultaten' hieronder.

Bavaria jaarverslag 2014 – Financiële resultaten

De netto-omzet is in 2014 gedaald met circa 1% naar € 503,9 miljoen. Deze daling wordt vooral veroorzaakt door een lagere omzet bij Holland Malt. De bedrijfsopbrengsten zijn in lijn met 2013 en de bedrijfskosten namen af met 2%. Dit heeft geleid tot een bedrijfsresultaat van € 35,4 miljoen. Het bedrijfsresultaat voor afschrijvingen (EBITDA) is gestegen met € 12,6 miljoen naar € 67,3 miljoen. De effectieve belastingdruk bedraagt 21% en is daarmee lager dan nominaal. Het nettore-sultaat stijgt met € 9,2 miljoen naar € 24,7 miljoen. In het verslagjaar is € 27,2 miljoen geïnvesteerd in materiële vaste activa waaronder een nieuwe vatenlijn en vervanging van de palletiseerstraten. De solvabiliteit van Bavaria komt uit op 57,8%, en dat is een verbetering ten opzichte van 2013. Het werkkapitaal is opgelopen van € 64,9 miljoen naar € 66,5 miljoen en dat heeft geleid tot een toename van de liquiditeitspositie van 1,44 naar 1,52. Hieruit concluderen wij dat Bavaria een gezonde financiële positie heeft.

Gevraagd

- Bestudeer het artikel. Zoek de betekenis op van de begrippen: netto-omzet, bedrijfsresultaat, EBITDA, effectieve belastingdruk, nominale belastingdruk, materiële activa, solvabiliteit, werkkapitaal, liquiditeitspositie.
- Onderzoek wat Bavaria presteert op het terrein van MVO (maatschappelijk verantwoord ondernemen).

Opgave 1-3*Gegeven*

1. Een cateringbedrijf besluit zich uitsluitend te gaan richten op het verzorgen van feestelijke ontbijten aan huis.
2. Een uitgeverij gaat zich met ingang van het nieuwe jaar uitsluitend toeleggen op studieboeken voor Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs.
3. Een producent van chocoladeproducten besluit ook ijs te gaan produceren en verkopen om de aanwezige productiecapaciteit beter te kunnen benutten.
4. Een warenhuis besluit met ingang van 1 juli 2021 het assortiment uit te breiden met een stomerijdienst.
5. Een internationale hotelketen besluit het vlees voortaan te betrekken uit een eigen, nog op te zetten slachterij.

Gevraagd

Geef voor de bovenstaande vijf verschijnselen aan van welke beweging in de bedrijfskolom sprake is: integratie, differentiatie, specialisatie of parallelisatie.

Opgave 1-4*Gegeven*

1. Een reden voor een onderneming zich te gaan specialiseren, kan voortkomen uit het streven naar risicospreiding.
2. Een motief voor integratie kan zijn dat de onderneming hierdoor goedkoper kan werken.
3. Ondernemingen die zich willen richten op hun kernactiviteiten kunnen kiezen voor differentiatie.
4. Een nadeel van integratie is, dat een onderneming meer afhankelijk zal worden van andere schakels in de bedrijfskolom.
5. Een onderneming kan slechts tot één bedrijfstak en één bedrijfskolom behoren.

Gevraagd

Beoordeel de vijf stellingen op hun juistheid en licht je antwoord kort toe.

Opgave 1-5*Gevraagd*

- a. Leg in je eigen woorden de relatie tussen de begrippen bedrijfstak en bedrijfskolom uit.
- b. Schets de bedrijfskolom van een meubelstuk (eiken opbergkast) en een kledingstuk (spijkerbroek).
- c. Een bedrijfskolom is eigenlijk een waardesysteem. Leg in je eigen woorden de relatie tussen beide begrippen uit.
- d. Is het mogelijk een bedrijfskolom te tekenen van een dienst? Motiveer je antwoord.

Vraagstukken

Opgave 1-6

Gegeven

Zie het artikel 'Philips maakt cijfers derde kwartaal 2016 bekend'.

Philips maakt cijfers derde kwartaal 2016 bekend

24 oktober 2016

Philips behaalt in het derde kwartaal een omzet van € 5,9 miljard: een verbetering van de gecorrigeerde EBITA met 14% naar € 649 miljoen en een stijging van het nettoresultaat met 18% naar € 383 miljoen.

Kerncijfers derde kwartaal:

- De omzet steeg naar € 5,9 miljard, met een geconsolideerde vergelijkbare omzetgroei van 2% en een groei van het HealthTech-portfolio van 5%.
- De gecorrigeerde EBITA bedroeg € 649 miljoen, oftewel 11,0% van de omzet, vergeleken met 9,8% van de omzet in het derde kwartaal van 2015.
- De EBITA kwam uit op € 567 miljoen, oftewel 9,6% van de omzet, tegenover 7,4% van de omzet in het derde kwartaal van 2015.
- Het bedrijfsresultaat (EBIT) bedroeg € 481 miljoen, vergeleken met € 342 miljoen in het derde kwartaal van 2015.
- Het nettoresultaat bedroeg € 383 miljoen, vergeleken met € 324 miljoen in het derde kwartaal van 2015.
- De operationele kasstroom was € 500 miljoen, tegenover € 281 miljoen in het derde kwartaal van 2015, en een vrije kasstroom van € 280 miljoen, tegenover € 58 miljoen in het derde kwartaal van 2015.

Bron: www.philips.nl

Gevraagd

- a. Bestudeer het artikel. Zoek de betekenis op van de begrippen: omzet, EBITA, nettoresultaat, EBIT, operationele kasstroom, vrije kasstroom.
- b. Onderzoek wat Philips presteert op het terrein van MVO (maatschappelijk verantwoord ondernemen).

Opgave 1-7

Gegeven

Zie het artikel 'People-Planet-Profit: de maat van alles wat we maken'.

Gevraagd

Kies een specifieke onderneming uit en maak, onder andere middels informatie op het internet en jaarverslagen, een profielschets van de onderneming. Besteed aandacht aan de sector waarin de onderneming actief is, de marktform waarop de onderneming opereert, de plaats in de bedrijfskolom, de financiële situatie, toekomstverwachting, omgevingsinvloeden en de wijze waarop de onderneming invulling geeft aan Profit, People en Planet.

People-Planet-Profit: de maat van alles wat we maken

Duurzame ontwikkeling vindt een balans tussen de elementen People (mensen, sociale aspecten), Planet (planeet aarde, milieu, ecologische aspecten) en Profit, of ook wel 'prosperity' (resultaat, voorspoed, economische aspecten). Wie duurzame producten of diensten wil leveren, zoekt naar een zo positief mogelijk resultaat op alle drie de vlakken. Valt het resultaat niet goed uit voor een van de drie, nu of in de toekomst, dan is van duurzame ontwikkeling geen sprake.

Het zogenoemde 'triple P-principe' is inmiddels een algemeen geaccepteerde toets voor de structurele, werkelijke waarde van producten en diensten. Het is de eigentijdse maat van alles wat we bedenken, maken, doen en op de markt brengen.

Willen we de wereld op een duurzame wijze beter, rechtvaardiger, leefbaarder, gezonder en aangenamer maken, dan zullen we producten en diensten, concepten en oplossingen moeten ontwikkelen die op de alle drie de elementen van het triple P-principe positief scoren.

Bron: www.tencate.nl

Opgave 1-8

Gegeven

Door verschillende overnames is Repro BV de afgelopen jaren flink in omvang toegenomen. Het management vindt dat daardoor onder andere de kwaliteit van de managementrapportage te wensen overlaat. Om hierin verbetering te brengen, wordt overwogen in een van de filialen bij wijze van proef de Balanced Scorecard (BSC) te introduceren.

Gevraagd

- Noem een reden waardoor het toepassen van de BSC kan leiden tot verbetering van de kwaliteit van de managementrapportage.
- Noem vier perspectieven waar vanuit de BSC kan zijn samengesteld.
- Noem twee mogelijke fouten bij het toepassen van de BSC.

(Bron: MBA gewijzigd)

Op www.bedrijfseconomievoorhbo.nl vind je de uitwerkingen van de opgaven.